SERVICIILE DE INFORMAȚII ÎN REALIZAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE ÎN EPOCA GLOBALIZĂRII

Lilia VASILIAN

CZU: 355.40 *lilia.vasilian@gmail.com*

This study is dedicated to the historiographical and theoretical-conceptual analysis of Intelligence services and national security in the current context of problems and perspectives, the role of Intelligence services in establishing and maintaining national security and specifying the degree of collaboration of state security bodies to maintain national security and regional in the current security context. The international community enhances and perpetuates actions and tasks of special missions, primarily information security services, requiring a high level of knowledge and ingenuity, specialized training and higher degree of collaboration.

Etapa modernă a dezvoltării sociale, bazată pe trecerea la o economie informațională, a predeterminat apariția de noi zone de producție, schimb, consum și acumulare de bogăție. Unul dintre aceste domenii este piața serviciilor de informații. Relațiile care apar pe această piață sunt un fenomen destul de nou, care nu a găsit încă o reflectare obiectivă și deplină în lucrările oamenilor de știință. În interpretările moderne, un serviciu de informații este reprezentat ca: o formă de realizare economică a informațiilor, manipularea produselor informaționale, acțiuni pentru satisfacerea nevoilor informaționale, un produs specific sub forma unei secvențe de proces legat fiind preponderent de securitatea națională a unui stat și poziționarea pe arena internațională.

Serviciile de informații sunt instituții ale statului de drept prin prisma atribuțiilor conferite și modalităților de exercitare a acestora.

Un interes din ce în ce mai mare pentru istoria serviciilor de informații ar putea fi o modalitate de a afla mai multe informații nu numai din trecut, dar și din dinamica care modelează viitorul serviciilor de informații. Serviciile de *intelligence* sunt o activitate în evoluție, iar experiența secolului XX trebuie privită ca o fază într-o transformare continuă a instituțiilor, metodelor și rolurilor sale. Cel puțin, șase procese fundamentale pot fi identificate ca fiind relevante pentru această reformulare a serviciilor de informații teoretizate în perspectivă lungă; hegemonia în scădere a informațiilor naționale, creșterea de noi câmpuri

de cunoaștere cu relevanță pentru serviciile de informații, diminuarea importanței relative a surselor și metodelor exclusive, creșterea de noi actori care produc și furnizează *intelligence*, pierderea unui monopol intelectual într-un mediu de cunoaștere competitiv și în sfârșit, o cerere tot mai mare de evaluări și verificări fiabile într-o lume fragmentată de informații. Societatea contemporană poate fi numită informațională, deoarece informația este bogăția principală, iar activitatea de bază este orientată spre colectarea, prelucrarea, păstrarea, transformarea și utilizarea informației. Fluxul continuu al schimbărilor, noile valuri de informații duc la stimularea unui nivel mai înalt de soluționare, ceea ce provoacă stres la luarea deciziilor. Revoluția industrială se constituie din energie și materii prime, iar cea postindustrială, din convergența informației, prelucrarea ei și a telecomunicațiilor.

Trecerea la societatea informațională este promovată de dezvoltarea serviciilor digitale, care facilitează accesarea, procesarea, stocarea și transmiterea datelor. Serviciile de informații îndeplinesc o muncă vitală, iar amenințările tot mai mari ale terorismului, atacurilor cibernetice și infracțiuni sofisticate ale rețelelor naționale și internaționale au făcut mai emergente eforturile acestora de a ne proteja securitatea națională.

Progresele tehnologice au și ele o muncă complexă, iar natura transnațională a amenințărilor de astăzi a făcut-o tot mai provocatoare.

Munca de intelligence pentru a combate aceste amenințări, în special supravegherea la scară largă, poate interfera și cu drepturile fundamentale, în special confidențialitatea și protecția datelor.

La începutul secolului XXI, procesul accelerat de integrare, interdependență și comunicare definit, prin cuvântul globalizare, se profila drept cea mai importantă provocare la adresa sistemelor naționale de securitate, cât și la adresa statelor în general. Este începutul unei ere a tehnologiilor înalte, o eră a informațiilor și a vitezei, într-o lume plină de schimbări în care obținerea oportună a informațiilor este esențială. „Informația reprezintă o condiție absolut necesară pentru progresul omenirii, iar noile dimensiuni ale mediului internațional impun o manipulare și o gestionare adecvată acesteia” [1, p.36]. În prezent, se remarcă nu doar o creștere cantitativă a schimbului informațional dintre servicii aparținând unor state diferite, ci și transformări de factură calitativă.

Statele despre care altădată s-ar fi considerat că este imposibil să încheie un parteneriat sunt astăzi angajate în relații de cooperare strânse

care au transgresat cu mult cadrul obișnuit de colaborare, specific secolului trecut. ,,În timp ce schimburile informaționale la nivel bilateral își consolidează poziția de principal mijloc de cooperare externă, cooperare multilaterală în paliere, precum instruirea, pregătirea de cadre, dar și derularea de operațiuni de teren se înscrie, de asemenea, într-un trend ascendent, câștigând din ce în ce mai mult teren" [2, p. 95].

Paradoxul prezentului este că, deși serviciile au la dispoziție cantități uriașe de informații, drumul către cunoaștere nu s-a scurtat.

Interacțiunile umane s-au mutat considerabil în spațiul virtual, creând noi modele și tipologii de relații sociale. Avatarul este mai real decât originalul, proiecția este mai vie decât realitatea.

Povestea înlocuiește adevărul, care devine facultativ și dependent ca forță de numărul de like-uri. Sursele deschise livrează date în format monumental, ele trebuie analizate după algoritmi matematici și statistici pentru a căpăta sens și valoare pentru decident. Terorismul s-a modificat până la limita definirii sale. Motivația politică a terorii nu mai este o condiție *sine qua non*, simplul atac violent asupra unei comunități este integrat acum în jurisdicția largă a serviciilor de informații.

Organizațiile stratificate ierarhic până ieri sunt înlocuite de luptători singuratici, cu ideologii proprii și convingeri aproximative, radicalizați în ,,ghetto-uri urbane, în zone de conflict, în închisori sau chiar acasă" [3]. Țintele greu de atins au fost abandonate în detrimentul celor soft. Cuțitul și camionul au devenit arme ale terorii mai devreme decât societățile și-ar fi închipuit. Confruntarea spionaj/contraspionaj va rămâne, în scurt timp, caz-școală pentru documentarea scriitorilor de ficțiune. Hibridul este astăzi confruntarea amestecului de violență, viclenie și dezinformare care nu mai ține cont de granițe, principii sau drept internațional. Sferele de influență se recompun dinamic, națiunile își caută identitatea și vibrațiile, băncile devin nonbănci, mașinile se conduc singure, roboții simulează emoții, iar casele devin inteligente.

Menționăm faptul că, odată cu creșterea dependenței de tehnologii și servicii informaționale, a sporit și riscul potențial de dezinformare și propagandă. Situația dată reprezintă multe caracteristici ale unei situații de urgență, nu provoacă daune materiale, dar slăbește coeziunea socială și erodează încrederea în instituțiile democratice.

Privind securitatea națională în interdependență cu cea regională și cea colectivă, serviciile de informații cooperează cu structuri de inform-

ații și de securitate din alte state. Schimbul de informații și expertiză, dar și dezvoltarea de operațiuni comune se derulează pentru prevenirea și combaterea riscurilor și amenințărilor manifestate transnațional și suprastatal: „terorism, spionaj, migrație ilegală, contrabandă, trafic de droguri, evaziune fiscală, spălare de bani, trafic ilegal de armament, amenințări cibernetice" [4, p. 30]. În acest sens, cooperarea externă ne permite să prevenim amenințările la adresa securității naționale, dar și să promovăm interesele de securitate ale Republicii Moldova prin garantarea respectării standardelor democratice în activitatea Serviciului de Informații și Securitate. Într-un atare context, complexitatea și imprevizibilitatea amenințărilor globale determină organele securității statului să își îndeplinească într-un mod cât mai eficient rolul de coordonator pentru asigurarea securității naționale, capabil fiind să acționeze eficient în zone preventiv-anticipative și să răspundă rapid la amenințări.

Referințe:

1. STĂNIȘOARĂ, M. Informațiile ca fundament al deciziei și acțiuni strategice. În: *Intelligence, număr special dedicat Conferinței: Societate, Democrație,* Intelligence. București, 2008. 48 p.
2. BARĂU, A.E. Cooperarea în intelligence. Mutații generate de noul context de securitate. În: *Revista Română de Studii de Intelligence,* 2011, nr. 6. pp. 95-109.
3. HELLVIG, E. *Directorul SRI iese la rampa: Cât de greu este să știi?,* 2020. [Accesat: 28.03.2020]. Disponibil:https://evz.ro/directorul-sri-dezvaluie-munca-din-spatele-informatiilor-problemele-pe-care-le-au-serviciile-secrete.html.
4. *5 ani de Intelligence în era informațională,* Serviciul Român de informații, România, 2011-2015, p. 30. [Accesat:05.04.2020]. Disponibil: https://www.sri.ro/assets/files/publicatii/5_ani_de_intelligence.pdf.

Recomandat
Tatiana BUSUNCIAN, dr., lector univ.